

רשומות

הצעות חוק

17 במרס 1971

938

כ' באדר תשל"א

עמוד

207

חוק לתיקון פקודת השטרות (מס' 3), תשל"א-1971

מ ב א

מטרת החוק המוצע, לבטל את הצורך בהעדת שטר, שלפי החוק הקיים היא תנאי לחיובם של המושך ושל המסיבים. תהליך ההעדה אינו מתואר בפקודת השטרות, אבל הוא מסתבר מסעיף 50 (1) שבה, ולפיו הנוטריון הציבורי, שהוא המעיד את השטר, חייב להציגו לפני הנמשך ולדרוש את קיבולו, או את פרעונו, הכל לפי הענין, ולרשום את תשובתו של הנמשך או לציין שלא מצאו. אולם זו הלכה ואין מורין על פיה. למעשה אין הנוטריונים בישראל מעידים שטרות בדרך הקבועה בחוק ואין הם מציגים את השטר לפני הנמשך. במקום זאת, הם נוהגים לשלוח לנמשך הודעה על אי-קיבול או אי-פרעון. ומאחר שאין הנוטריון מציג את השטר, אין בידו לקבל תשובה מהנמשך כחובה המוטלת עליו בסעיף 50 (1) לפקודה.

ליקוי זה, וליקויים אחרים הנובעים ממנו לענין סעיפים אחרים של הפקודה, היה אפשר לתקן אילו היתה הצדקה לעצם קיומה של העדה. אלא שהיא למעשה חזרה על חובה אחרת המוטלת על פי הפקודה, חובת האוחז בשטר להציגו לפני הנמשך לקיבול או לפרעון. לפי המצב הקיים נמצא, לאחר שההצגה הראשונה של אוחז השטר נסתיימה באי כיבוד השטר, חוזר הנוטריון ומציגו שנית כדי לערוך העדה. בכך נעשית ההעדה פורמליות מיד-תרת המכבידה על השימוש בשטרות. והרי מגמתו של המחוקק להקל על השימוש בשטרות למיניהם, וזה מקרוב, בתיקון לחוק הוצאה לפועל משנה תשכ"ח, אף טרח לאפשר ביצועו של שטר בדרך ישירה של הוצאה לפועל בלי להיזקק לתביעה משפטית.

יתרה מזו, העדה נעשית על פי פרוצדורה נוקשה, ואם חל פגם בפורמליות זו הדבר עלול להכשיל את האוחז בשטר.

וכבר העיר על כך כבוד השופט ד"ר זוסמן בספרו על דיני שטרות (מהדורה רביעית, עמ' 234) כי "הוראות הפקודה בדבר העדה תמוהות וקשה להכיר בהגיון שבהן". גם איגוד הבנקים התריע לא אחת על הצורך לבטל את מוסד ההעדה.

בעיית ההעדה מתעוררת לגבי כל השטרות המוכרים בפקודה, ואף אם התהליך תואר בה לענין שטר חליפין בלבד, הרי מכוח סעיף 90 הוא חל גם על שטר חוב, בשינויים המחור-ייבים. הענין מחריף ביותר, כשהמדובר בשיקים, שהם בבחינת שטר עממי נפוץ מאוד, ואכן, אחיות השיק אינה מקנה לאוחז יותר זכויות כלפי המושך והמסיבים מאשר אחיותו של שטר משוך אחר. אף האוחז שיק אינו יכול לחזור על המושך והמסיבים, אלא אם השיק חולל כאמור בסעיף 46 (ב) לפקודה, וזכות חזרה זו מותנית בהעדה.

חוק לתיקון פקודת השטרות (מס' 3), תשל"א-1971

1. סעיף 50 לפקודת השטרות (להלן - הפקודה) - בטל.
2. בסעיף 13 (ג) לפקודה, במקום "ובשטר, שהעידוהו על מיאון או על אי-מסירה - מיום ההעדה" יבוא "ובשטר שהודיעו על חילולו במיאון או באי-מסירה - מיום שניתנה ההודעה".
3. בסעיף 15 לפקודה, סעיף קטן (ב) - בטל; האמור בסעיף קטן (ג) יסומן (ב) והסיפה שבו, החל במלים "ואם התניה" - תימחק.
4. בסעיף 41 לפקודה, המלים "ולהעידו לפי הוראות הפקודה" - יימחקו.
5. בסעיף 43 (ב) לפקודה, הסיפה החל במלים "ושטר שקובל" - תימחק.

ד ב ר י ה ס ב ר

(1) צריך שההעדה תכיל העתק של השטר או שיצורף אליה השטר המקורי וצריך שתהא חתומה בידי הנוטריון המעידו ושתפרש -

- (1) את האדם שלפי בקשתו מעידים את השטר;
- (2) מקום ההעדה ותאריכה, הגורם או הטעם להעדה, הדרישה שהובאה והתשובה שניתנה לה, אם ניתנה, או העובדה שאי אפשר היה למצוא את הנמשך או את הקבל.
- (3) שטר שאבד או שהושמד או שמונעוהו שלא כדון מן האדם הנכחי לאתו, מותר להעיד על גבי העתק ממנו או על גבי רשימה המכילה את פרטיו.

(4) הנסיבות הפוטרות מהודעת חילול פוטרות מהעדה, ויש הצדק לאיחור בהערה או בהעדה, כשהגורם לאיחור היו נסיבות שאין לאוזו שליטה עליהן ואין לחלות בהונחתו בהתנהגותו שלא כהוגן או ברשלנותו; פסקה פעולתו של הגורם לאיחור יש להעיר בשטר או להעידו בשקידה סבירה.

(5) העירור בשטר או שהעידוהו, יש לצרף אל הודעת החילול, או לכלול בה, הודעת העדה.

- (6) שר המשפטים רשאי להתקין תקנות בדבר -
 - (1) האופן שבו יעידו וצורת ההעדה;
 - (2) האגרות שיש לשלם בעד העדת השטר ובעד הערה בשטר.

סעיף 2 סעיף 13 (ג) לפקודה אומר:

"שטר שזמן פרעונו הוא כתום תקופה קבועה לאחר ראייה, תחילתה של התקופה היא: בשטר שקובל - מיום הקיבול, ובשטר שהעידוהו על מיאון או על אי-מסירה - מיום ההעדה."

משמעותה של הוראה זו היא שמקום שבאמר בשטר כי זמן פרעונו הוא כעבור זמן מסויים אחרי הראייה, מובנים את הזמן מיום קיבול השטר ואין צורך בהצגה נוספת כדי לחייב את הקבל. לאחר ביטול ההעדה שוב אין לקבוע זמן פרעונו של שטר כאמור שלא קיבל. מוצע איפוא שלגבי שטר כזה יהא התאריך הקובע יום נתינת ההודעה לענין חילולו במיאון או באי-מסירה.

סעיף 1 סעיף זה בא לבטל את חובת ההעדה של שטר על אי-קיבול ועל אי-פרעון המחוייבת לפי סעיף 50, וזה לשונו:

"העדה

50. (א) שטר שחולל במיאון, יש להעידו כראוי על מיאון, ושטר שלא חולל תחילה במיאון וחולל באי-פרעון, יש להעידו כראוי על אי-פרעון; לא העידו את השטר כאמור - המושך והמסכים מופטרים.

(ב) שטר שהעידוהו על מיאון יכול שיעידוהו אחר כך על אי-פרעון.

(ג) בכפוף להוראות פקודה זו, שטר שבאים לרשום בו הערה או להעידו, מותר לעשות זאת ביום שחולל, וצריך לעשות זאת לא יאוחר מיום העסקים שלאחריו; שטר שהעידו בו כראוי, מותר אחר כך להעידו מתאריך ההערה.

(ד) קבל של שטר שפשט את הרגל, או היה לחדל-פרעון או למתלה תשלומיו, לפני שחל השטר, יכול האוחז להעיד מיד את השטר ולהשתמש בזכותו לחזור על המושך ועל המסכים כדרך שגוהגים במיאון.

(ה) יש להעיד את השטר במקום שחולל, אבל -

(1) שטר שהוצג על ידי בידואר הוחזר בדואר כשהוא מחולל - יכול שיעידוהו במקום שאליו הוחזר וביום שהוחזר אם נתקבל בשעות העסקים, או לכל המאוחר ביום העסקים הבא אם נתקבל שלא בשעות העסקים;

(2) שטר שנמשך בר-פרעון במקום עסקו או במקום מגוריו של אדם שאיננו הנמשך, וחולל במיאון, יש להעידו על אי-פרעון במקום שהוא בר-פרעון לפי האמור בשטר ואין צורך להוסיף ולהציגו לפני הנמשך לשם פרעון או לדרוש ממנו פרעון.

1 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 2, עמ' 12; תשי"ח, עמ' 114; תשכ"ד, עמ' 40.

- תיקון סעיף 44 .6 בסעיף 44 (א) לפקודה, המלים "ואם חולל יש להעידו כראוי" והמלים "ולא העידוהו כאמור" – יימחקו.
- תיקון סעיף 51 .7 בסעיף 51 (ג) לפקודה, המלים "העדה או" – יימחקו.
- תיקון סעיף 52 .8 בסעיף 52 לפקודה, המלים "או לא העידו" – יימחקו.
- תיקון סעיף 58 .9 בסעיף 58 לפקודה, פסקת משנה (1) (ג) – בטלה.
- תיקון סעיף 65 .10 בסעיף 65 לפקודה –
- (1) בסעיף קטן (א) המלים "ושהועד על מיאון, או שהועד על אי-פרעון במקרה שהנמשך פשט את הרגל" – יימחקו, ובמקום "לאחר העדה" יבוא "לאחר שניתנה הודעת חילול";
- (2) בסעיף קטן (ג), ברישה, המלים "לאחר העדה" – יימחקו; ובפסקה (3) שבו המלים "ויכול שתהא נספחה אל ההעדה או המשך לה" – יימחקו;
- (3) בסעיף קטן (ה), במקום "מתאריך ההעדה" יבוא "מתאריך הודעת החילול".
- ביטול סעיף 67 .11 סעיף 67 לפקודה – בטל.
- תיקון סעיף 68 .12 בסעיף 68 לפקודה –
- (1) בסעיף קטן (א), במקום "שהועד" יבוא "שניתנה לגביו הודעת חילול", והמלים "לאחר העדה" – יימחקו;
- (2) בסעיף קטן (ג), המלים "לאחר העדה" והסיפה החל במלים "ויכול שתהא" – יימחקו;
- (3) בסעיף קטן (ו), המלים "גם את ההעדה" – יימחקו;
- (4) בסעיף קטן (ז), המלים "לאחר העדה" – יימחקו.
- תיקון סעיף 72 .13 בסעיף 72 לפקודה, בסופו יבוא:
- "(6) האופן שבו יעידו שטר בישראל לעגין סעיף זה, צורת ההעדה והאגרות שיש לשלם בשל כך, יקבע שר המשפטים בתקנות."
- תיקון סעיף 87 .14 בסעיף 87 (א) לפקודה, המלים "ואם לא נפרע, יש להעידו על אי-פרעון כיום ההצגה או ביום העסקים הראשון שלאחריו" והמלים "ולא העידוהו" – יימחקו.
- תיקון סעיף 88 .15 בסעיף 88 לפקודה –
- (1) בסעיף קטן (ג) המלים "שיש אחריה העדה" – יימחקו;
- (2) סעיף קטן (ד) – בטל.
- תיקון סעיף 90 .16 בסעיף 90 (ג) לפקודה, פסקה (3) – בטלה.
- ביטול סעיף 94 .17 סעיף 94 לפקודה – בטל.

דברי הסבר

החוק מחייב זאת, מוצע ששר המשפטים יהא רשאי לקבוע בחקנות את צורתה של אותה העדה ואת האגרות שעל המבקש לשלם בשל כך. שאר התיקונים שבחוק המוצע אינם אלא תיאומים הנובעים מביטולו של סעיף 50 המבטל את ההעדה.

סעיף 13 החוק המוצע מבטל, כאמור, את הצורך בהעדה בישראל. אך יש מדינות שבהן העדת השטר (פריוטסט) קובעת את זכותו של האוחז כלפי החייבים על פי השטר, כולם או מקצתם. כדי לאפשר לצדדים בשטר-החץ לקיים בישראל העדות, אם דין מדינת